

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział III Karny w składzie:

Przewodniczący: SSO Paweł Spaleniak (spr.)

Sędziowie: SSO Tomasz Borowczak

SSO Dorota Biernikowicz

Protokolant: prot. sąd. Damian Anioł

przy udziale prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu - Anny Ockert

po rozpoznaniu na rozprawie w dniach 9.09.2013 r., 28.10.2013 r. oraz 31 marca 2014 r.

sprawy z wniosku A. G. (1)

o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie zastosowane w sprawie Sądu Rejonowego w Wągrowcu, sygn. akt II K 668/11

1. Na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy A. G. (1) kwotę 1.125 zł (słownie: tysiąc sto dwadzieścia pięć złotych) tytułem odszkodowania oraz kwotę 20.000 zł (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych) tytułem zadośćuczynienia.
2. W pozostałym zakresie wniosek oddala.
3. Na podstawie art. 554 § 2 k.p.k. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

SSO Tomasz Borowczak SSO Paweł Spaleniak SSO Dorota Biernikowicz

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 19.04.2013 r. A. G. (1) wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 123.846 zł tytułem odszkodowania i 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od dnia 9.06.2011 r. do dnia 5.07.2011 r. w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem uniewinniającym Sądu Rejonowego w Wągrowcu z dnia 8.03.2012 r., sygn. akt II K 668/11.

W uzasadnieniu wnioskodawca wskazał, że w wyniku zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania poniósł szkodę majątkową w łącznej kwocie 123.846 zł, na co składa się rzeczywista strata i utracone korzyści w kwotach: 31.000 zł z tytułu sprzedaży samochodu należącego do wnioskodawcy, którą po uchyleniu wobec niego tymczasowego aresztowania przeznaczył na bieżącą egzystencję; 1.500 zł tytułem ustanowienia obrońcy adw. W. D., którą musiał zwrócić swoim rodzicom; 2.500 zł tytułem ustanowienia obrońcy adw. S. R.; 19.200 zł tytułem utraconego zarobku za pracę w N.w okresie od dnia 15.06.2011 r. do dnia 15.09.2011 r.; 66.496 zł tytułem utraconego zarobku za pracę w B., w okresie od dnia 15.09.2011 r. do dnia 31.05.2012 r.

Wnioskodawca podał również, że w wyniku zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania doznał krzywdy. Wskazał, że przed zastosowaniem tymczasowego aresztowania pracował zarobkowo za granicą i taką otrzymał ofertę pracy po osadzeniu, posiadał i posiada bardzo dobrą opinię w miejscu zamieszkania, co sprawia, że zastosowanie tymczasowego aresztowania skutkowało wyrządzeniem znacznych krzywd i cierpień. Tymczasowe aresztowanie stosowano przez znaczny czas. Jest on osobą niekaraną, co utrudniało jego adaptację do warunków izolacji

penitencjarnej. Obawiał się współosadzonych, ma trwały uraz w psychice. Wcześniej prowadził ustabilizowany tryb życia. Sprawa tymczasowego aresztowania została nagłośniona w lokalnym środowisku, więc obawiał się utraty dobrego imienia, odczuwa piętno tej sprawy. Wskutek tymczasowego aresztowania utracił kontakt z rodziną i najbliższymi. Został zatrzymany w godzinach wieczornych w sposób nagły i niespodziewany.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca został zatrzymany przez funkcjonariuszy KPP w W. w dniu 9.06.2011 r., godz. 19⁰⁰. Postanowieniem z dnia 10.06.2011 r. wnioskodawcy przedstawiono zarzut popełnienia 2 przestępstw-z art. 191 § 2 k.k. oraz z art. 245 k.k. Wnioskodawca, przesłuchany w charakterze podejrzanego nie przyznał się do popełnienia zarzucanych mu przestępstw.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Wągrowcu z dnia 10.06.2011 r., sygn. II Kp 194/11 wobec wnioskodawcy zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania od dnia 9.06.2011 r. do dnia 9.08.2011 r. W wyniku zaskarżenia powyższego postanowienia Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 5.07.2011 r., sygn. akt IV Kz 339/11 uchylił stosowanie tymczasowego aresztowania i zastosował środki zapobiegawcze w postaci dozoru Policji oraz poręczenia majątkowego. W tym samym dniu zakończono stosowanie tymczasowego aresztowania wobec wnioskodawcy.

Podczas pobytu w areszcie nie stosowano wobec wnioskodawcy przemocy fizycznej. Spotykał się on jednak z przemocą psychiczną ze strony funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz współosadzonych. Przemoc psychiczna ze strony funkcjonariuszy SW polegała na mówieniu wnioskodawcy, że spędzi długi czas w izolacji, kpinach z jego wyglądu, gdy był on poddawany oględzinom bez ubrania. Przemoc psychiczna ze strony współosadzonych polegała na zabieraniu kosmetyków i innych rzeczy wnioskodawcy i traktowaniu go jako osoby krótko przebywającej w izolacji i dlatego zajmującej niską pozycję w więziennej hierarchii. Wnioskodawca w toku izolacji penitencjarnej nie korzystał z pomocy lekarza psychiatry, jednokrotnie otrzymał 5 tabletek uspokajających z powodu bezsenności. Wskutek zastosowania tymczasowego aresztowania cierpi on na nie nasilone zaburzenia depresyjno-lękowe, które mają skłonność do ustępowania w miarę upływu czasu i które stanowią długotrwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości poniżej 5 %. Sprawa tymczasowego aresztowania wnioskodawcy była znana w jego bezpośrednim otoczeniu rodzinnym i towarzyskim. Zastosowanie tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego spowodowało pogorszenie się opinii o nim w oczach członków rodziny, którzy traktują go jak kryminalistę. Wcześniej miał on dobre relacje z członkami rodziny, w szczególności z jego braćmi.

Aktem oskarżenia z dnia 17.08.2011 r., sygn. akt Ds. 902/11 Prokurator Rejonowy w Wągrowcu zarzucił wnioskodawcy popełnienie 2 przestępstw: z art. 191 § 2 k.k. i z art. 245 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Wągrowcu z dnia 8.03.2012 r., sygn. akt II K 668/11 wnioskodawcę uniewinniono od popełnienia obu przestępstw, o które był oskarżony. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 29.06.2012 r., sygn. akt IV Ka 594/12 utrzymano w mocy ww. wyrok Sądu Rejonowego w Wągrowcu.

Przed zastosowaniem tymczasowego aresztowania wnioskodawca wykonywał pracę za granicą. W 2009 r. z tytułu zatrudnienia w spółce (...). z siedzibą w M. otrzymał wynagrodzenie brutto w kwocie 20.885 euro w skali roku.

W dniu 1.10.2010 r. wnioskodawca zawarł ze S. K. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) umowę przyjęcia w komis pojazdu (...) na kwotę 31.000 zł. Pojazd ten został sprzedany na rzecz E. J. i G. J. za kwotę 31.300 zł, z czego wysokość prowizji komisowej wyniosła 300 zł.

W dniu 2.03.2011 r. wnioskodawca zawarł umowę o pracy tymczasowej z firmą (...). na stanowisku lakiernika za wynagrodzeniem w stawce podstawowej 11,25 euro za 1 godzinę pracy.

W momencie tymczasowego aresztowania wnioskodawca jak wynika z jego wyjaśnień złożonych w s. prawie karnej otrzymywał dochód w wysokości 1.500 zł miesięcznie utrzymując się z prac dorywczych.

W 2011 r. wnioskodawca prowadził negocjacje odnośnie zatrudnienia w spółce (...) z siedzibą w V. w charakterze lakiernika samochodowego za wynagrodzeniem 10 euro za 1 godzinę pracy. Z powodu braku zgłoszenia gotowości pracy do dnia 14.06.2011 r. wskutek tymczasowego aresztowania wnioskodawcy procedura rekrutacyjna wobec niego została anulowana.

W dniu 13.06.2011 r. M. G. oraz H. G. zawarli z adwokatem W. D. umowę zlecenia obrony w sprawie karnej A. G. (1) i M. L. (współoskarżonej w przedmiotowej sprawie karnej wnioskodawcy). Wynagrodzenie obrońcy zostało określone na łącznie 10.000 zł i miało być płatne w ratach. Z tytułu wynagrodzenia obrońca w dniu 16.06.2011 r. otrzymał kwotę 3.000 zł.

W dniu 14.07.2011 r. pomiędzy A. G. (1) i M. L., a adwokatem S. R. zawarto umowę o wykonywanie czynności adwokackich w postaci obrony w postępowaniu karnym. Wynagrodzenie obrońcy zostało określone łącznie na 5.000 zł-po 2.500 zł za postępowanie w każdej z instancji, z czego obrońca przyjął wynagrodzenie w łącznej kwocie 2.500 zł.

W dniu 1.09.2011 r. wnioskodawca otrzymał od firmy (...) ofertę pracy w B. na stanowisku lakiernika samochodów V.. Wynagrodzenie za 1 godzinę pracy na tym stanowisku miało wynosić 12 euro, co w skali miesięcznej miało wynosić ok. 2078 euro, jednak oferty tej nie przyjął. Od dnia 14.07.2011 r. do dnia 31.05.2012 r. wnioskodawca pozostawał zarejestrowany jako bezrobotny w PUP we W.. W dniu 27.08.2012 r. wnioskodawca zawarł umowę o pracę z firmą (...) z siedzibą w A. na stanowisku lakiernika za wynagrodzeniem podstawowym w kwocie 9,22 euro za 1 godzinę pracy. Następnie w dniu 27.09.2012 r. umowę tą przedłużono do dnia 31.12.2012 r. Od dnia 6.02.2013 r. wnioskodawca ponownie pozostawał zarejestrowany jako bezrobotny w PUP we W..

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie:

-częściowo zeznań wnioskodawcy A. G. (1) (k. 48-50),

-zeznań świadków: M. L. (k. 50-52),

pisemnej i ustnej opinii biegłego lekarza psychiatrii W. C. (k. 124-127 w zw. z k. 175-176),

-dokumentów ujawnionych i zaliczonych w poczet dowodów na rozprawie w dniu 31.03.2014 r. (k. 176).

Wnioskodawca A. G. (1) złożył zeznania (k. 48-50) na okoliczność pracy przed zastosowaniem wobec niego tymczasowego aresztowania, przebiegu zatrzymania oraz warunków izolacji penitencjarnej i swojej sytuacji majątkowej oraz osobistej po opuszczeniu aresztu. Stwierdził m. in., że jako lakiernik samochodowy mógł liczyć na dobrze płatną pracę z wynagrodzeniem 10-13 tys. zł miesięcznie, natomiast wszczęcie przeciwko niemu postępowania karnego oraz związane z tym pogorszenie opinii na jego temat wśród potencjalnych pracodawców zmniejszyło jego szanse na rynku pracy. Podał, iż gdy pozostawał w izolacji penitencjarnej, to zarówno funkcjonariusze SW jak i współosadzeni stosowali wobec niego przemoc psychiczną.

Zeznania wnioskodawcy A. G. (1) okazały się wiarygodne jedynie częściowo, w zakresie w jakim pozostawały zbieżne z zeznaniami świadka M. L., ze zgromadzoną w sprawie dokumentacją oraz ze wskazaniami doświadczenia życiowego.

Stwierdzenie wnioskodawcy, iż przed zastosowaniem tymczasowego aresztowania pracował za granicą w charakterze lakiernika znajduje potwierdzenie w zgromadzonej w sprawie dokumentacji, a w szczególności z umów zawieranych przez wnioskodawcę z pracodawcami oraz zeznaniami świadka M. L.. Z tych samych względów wiarygodne okazało się twierdzenie wnioskodawcy o otrzymaniu dwóch ofert pracy-na terenie w czerwcu 2011 r. i sierpniu 2011 r., których wnioskodawca nie przyjął z powodu pozostawania w izolacji penitencjarnej oraz dalszego prowadzenia przeciwko niemu postępowania karnego. Za wiarygodne uznać należało stwierdzenie wnioskodawcy o pogorszeniu jego sytuacji w negocjacjach z potencjalnymi pracodawcami od momentu, gdy dowiedzieli się oni o postępowaniu karnym przeciwko niemu jest zbieżne ze doświadczeniem życiowym, które wskazuje, iż fakt prowadzenia postępowania karnego obniża reputację osoby wobec której się ono toczy. Podobnie, wskazania doświadczenia życiowego

pozwołyły uznać za wiarygodne twierdzenie wnioskodawcy o przemocy psychicznej jakiej doznał w ramach izolacji penitencjarnej oraz pogorszenia się jego relacji z rodziną.

Odnośnie twierdzenia wnioskodawcy, że w momencie zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania zarabiał on 10-13 tys. zł miesięcznie Sąd stwierdził, że nie jest ono wiarygodne. Stwierdzenie to nie znajduje odzwierciedlenia w dokumentach. Wnioskodawca nie przedstawił również żadnego innego dokumentu, z którego wynikałoby, iż w momencie zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania pozostawał w stosunku zatrudnienia z jakimś podmiotem. Przedstawione przez wnioskodawcę w tym zakresie dokumenty świadczą jedynie o jego zarobkach osiągniętych w 2009 r. z tytułu zatrudnienia w firmie (...) z siedzibą w M. oraz o warunkach zatrudnienia nawiązanego w dniu z firmą 2.03.2011 r. w firmie (...) Wnioskodawca nie przedstawił natomiast żadnych dowodów na to, że rzeczywiście świadczył pracę określoną w tej umowie w momencie zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania. Jednocześnie z protokołu przesłuchania z dnia 10.06.2011 r. wynika, iż wnioskodawca podał, że miesięcznie uzyskuje dochód w wysokości 1.500 zł z prac dorywczych. Wnioskodawca, przesłuchany na rozprawie, podał, iż podając w czasie przesłuchania kwotę 1.500 zł jako swój miesięczny dochód, był rozdrażniony, a ponadto sądził, że im Policja wie mniej, tym lepiej. Zdaniem Sądu takie tłumaczenie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie. Przyjąć należało, że twierdzenie wnioskodawcy w czasie przesłuchania, iż zarabia miesięcznie 1.500 zł było wiarygodne albowiem wnioskodawca podał tę kwotę spontanicznie, nie miał czasu na kalkulację na potrzeby ewentualnego późniejszego odszkodowania za niesłuszne stosowanie tymczasowego aresztowania. Tym samym, twierdzenie wnioskodawcy na rozprawie, iż w czasie zastosowania tymczasowego aresztowania zarabiał 10-13 tys. zł miesięcznie miały na celu zawyżenie jego realnych dochodów, celem uzyskania wyższego odszkodowania. Twierdzenia te nie znajdowały żadnego odzwierciedlenia w przedstawionym przez wnioskodawcę materiale dowodowym-zarówno w zeznaniach świadka M. L. jak i dokumentacji.

Świadek **M. L.**- konkubina wnioskodawcy złożył zeznania (k. 50-52) na okoliczność tymczasowego aresztowania wnioskodawcy, jego sytuacji zawodowej przed i po zastosowaniu tymczasowego aresztowania. Podała, że wnioskodawca wskutek tymczasowego aresztowania nie mógł podjąć pracy w N.(oferta z czerwca 2011 r.) natomiast wskutek stosowania dozoru Policji musiał zrezygnować z podjęcia pracy w B.(oferta z września 2011 r.). Sprzedaż samochodu wnioskodawcy nie miała związku z jego tymczasowym aresztowaniem, pieniądze ze sprzedaży zostały przeznaczone m.in. na koszty obrońcy oraz dojazdu wynikające ze stosowanego dozoru Policji.

Zeznania świadka okazały się w pełni wiarygodne albowiem były one spójne, logiczne i konsekwentne, a ponadto pozostawały zbieżne z zeznaniami wnioskodawcy w części uznanej za wiarygodną oraz ze zgromadzoną w sprawie dokumentacją.

Sąd uznał za wiarygodną opinię pisemną i ustną biegłego lekarza psychiatry **W. C.** (k. 124-127 w zw. z k. 175-176) albowiem były one jasne, pełne i nie zawierały wewnętrznych sprzeczności. Zostały sporządzone przez kompetentną osobę, której wiedza, doświadczenie zawodowe i bezstronność nie budziły wątpliwości. Strony ich nie kwestionowały, do czego i Sąd nie miał powodów. Ponadto biegły opiniując na rozprawie w dniu 31.03.2014 r. szczegółowo odpowiadał na pytania stron, wyjaśniając wszelkie wątpliwości.

Sąd dał wiarę wszystkim dokumentom zgromadzonym w sprawie albowiem ich treść nie nasuwała wątpliwości, a strony nie zgłaszały wobec nich żadnych zastrzeżeń.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniosek okazał się zasadny jedynie w części.

Zgodnie z art. 552 § 4 k.p.k. w zw. z art. 552 § 1 k.p.k., oskarżonemu wobec którego stosowano niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania wobec niego wspomnianego środka przymusu. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za niewątpliwie niesłuszne aresztowanie oparta jest na zasadzie ryzyka, a nie na zasadzie winy, co powoduje, że niewątpliwie niesłusznym, w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k., jest takie tymczasowe aresztowanie, które było

stosowane z obrazą przepisów rozdziału 27 k.p.k. oraz tymczasowe aresztowanie powodujące dolegliwość, której zatrzymany nie powinien doznać, w świetle całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie, a także, w szczególności, prawomocnego jej rozstrzygnięcia (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 r., sygn. akt I KZP 27/99; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2002 r., sygn. akt III KKN 452/99). Należy zwrócić również uwagę na fakt, iż w trybie art. 552 § 4 k.p.k. nie wystarczy ustalenie, że aresztowanie było niesłuszne, należy bowiem ustalić wysoki stopień owej niesłuszności, to jest stwierdzić, że było „niewątpliwie” niesłuszne. Trzeba również zaznaczyć, że nie jest wykluczone uznanie, iż tymczasowe aresztowanie zastosowane w sprawie, w której zapadł wyrok uniewinniający, nie będzie miało „niewątpliwie niesłusznego” charakteru w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k., może to wszakże nastąpić tylko w wyjątkowych przypadkach i zawsze wymaga wykazania szczególnych okoliczności, które ze względu na zawinione i celowe zachowanie samego oskarżonego usprawiedliwiały mimo wszystko zastosowanie najdolegliwszego środka zapobiegawczego (wyrok SN z dnia 30.10.2012 r., sygn. akt II KK 8/12).

Odnosząc powyższe rozważania do stanu faktycznego niniejszej sprawy stwierdzić należy, że Sąd uznał tymczasowe aresztowanie zastosowane wobec A. G. (1) w sprawie Sądu Rejonowego w Wągrowcu z dnia 8.03.2012 r., sygn. akt II K 668/11 za niesłuszne w stopniu niewątpliwym. Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Wągrowcu z dnia 8.03.2012 r., sygn. akt II K 668/11 wnioskodawca został uniewinniony od popełnienia przestępstw, o które był podejrzany na etapie stosowania tymczasowego aresztowania. Jednocześnie podkreślić należy, iż wnioskodawca w żaden sposób nie przyczynił się do zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania, a w szczególności konsekwentnie nie przyznawał się do winy, składając obszernie wyjaśnienia.

Należy podkreślić, że roszczenia o których mowa w art. 552 § 4 k.p.k. mają charakter cywilno-prawny zatem na tle regulacji wyrażonej w art. 6 k.c. poszkodowany powinien udowodnić zarówno podstawę jak i wysokość roszczeń (wyrok SA we Wrocławiu z dnia 23.10.2012 r., sygn. akt II AKa 295/12).

Biorąc pod uwagę ten fakt, należało uznać, iż wnioskodawca wykazał szkodę majątkową jedynie do wysokości 1.125 zł, co stanowi utraconą korzyść z tytułu wykonywania prac dorywczych w okresie stosowania tymczasowego aresztowania umniejszoną o niezbędne koszty utrzymania w wysokości 25%, jakie wnioskodawca poniósłby pozostając na wolności.

Wnioskodawca w trakcie przesłuchania w charakterze podejrzanego w dniu 10.06.2011 r. zadeklarował dochód miesięczny w kwocie 1.500 zł z prac dorywczych, co Sąd uznał za wiarygodne ze względów wskazanych we fragmencie dotyczącym oceny dowodów. Jednocześnie wnioskodawca nie przedstawił żadnych dowodów, które w sposób jednoznaczny wskazywałyby na to, iż otrzymywał on wynagrodzenie wyższe, pomimo, iż miał taką możliwość, chociażby poprzez przedstawienie dokumentacji uzyskanej od organów podatkowych i skarbowych odnośnie uzyskiwanych dochodów. Jednocześnie Sąd uznał, iż nie jest jego rolą przeprowadzenie takich dowodów z urzędu, z uwagi na rozkład ciężaru dowodu, o czym była mowa powyżej.

Jednocześnie Sąd podzielił pogląd zaprezentowany w wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 7.03.2013 r., sygn. II AKa 15/13, LEX nr 1298876, w którym stwierdzono, że „odszkodowanie ma charakter kompensacyjny, a co za tym idzie prowadzi ono do wyrównania stanu majątkowego jaki zaistniałby, gdyby niekorzystne dla wnioskodawcy okoliczności, w postaci tymczasowego aresztowania, nie nastąpiły. Oznacza to więc, że zasądzając odszkodowanie z tytułu utraconych zarobków sąd musi brać pod uwagę to ile wnioskodawca przeznaczyłby na swoje podstawowe potrzeby życiowe, gdyby przebywał na wolności i różnicę między tą kwotą, a kwotą uzyskanych dochodów może zasądzić tytułem odszkodowania z powodu utraconych zarobków”. Biorąc to pod uwagę, uwzględniając konieczność częściowego przeznaczenia dochodów uzyskiwanych przez wnioskodawcę na bieżące utrzymanie Sąd przyjął, iż udowodnioną przez wnioskodawcę wysokość miesięcznego wynagrodzenia w kwocie 1.500 zł należało umniejszyć o kwotę jaką wnioskodawca przeznaczyłby na swoje potrzeby życiowe, przyjmując w zgodzie z zasadami doświadczenia życiowego, iż kwota ta stanowiłaby 25 % całości dochodu. Odpowiedni matematyczny rachunek wskazał zatem, że wnioskodawca w niniejszym postępowaniu wykazał wartość utraconych korzyści w wysokości 1.125 zł, zaś roszczenie w zakresie przewyższającym tę kwotę podlegało oddaleniu.

Jednocześnie odnieść się należało do roszczenia wnioskodawcy odnośnie utraconych korzyści związanych z niepodjęciem do dnia 14.06.2011 r. pracy w spółce (...) z siedzibą w V., co zdaniem wnioskodawcy spowodowało utratę korzyści z tytułu zatrudnienia w tej firmie w kwocie 19.200 zł.

W przedmiocie wliczania w zakres odszkodowania za uniemożliwienie zawarcia oczekiwanej umowy także utraconych korzyści (*lucrum cessans*) aktualnie dominuje pogląd przyznający wprawdzie, iż brak jest podstaw do ich wyłączenia, jednocześnie wskazuje się jednak na mało realną możliwość ich dochodzenia, przy uwzględnieniu okoliczności, że szkoda polega tu tylko na uniemożliwieniu zawarcia umowy, a nie na jej niewykonaniu. Pogląd ten został wyrażony odnośnie art. 390 § 1 k.c., regulującego odszkodowanie za niezawarcie umowy przyrzeczonej jednakże wobec zachodzących analogii jest on w pełni aktualny również względem umów oczekiwanych (umów takiej treści jakiej realnie mogą spodziewać się negocjujące strony), które nie zostały zawarte wskutek deliktu jednej ze stron albo osoby trzeciej. W konsekwencji do szkody wlicza się wyłącznie wydatki i nakłady potrzebne do zawarcia umowy. Nie wlicza się natomiast wydatków i nakładów potrzebnych do jej realizacji oraz korzyści utraconych przez jej niewykonanie (por. wyrok SN z dnia 14 października 2005 r., III CK 103/05, LEX nr 187044, wyrok SN z dnia 5 czerwca 2007 r., I PK 356/06, OSNP 2008, nr 13-14, poz. 193; por także wyrok SN z dnia 5 grudnia 2006 r., II CSK 274/06, LEX nr 238945; wyrok SA w Katowicach z dnia 5 marca 2004 r., I ACa 195/04, LEX nr 193586)-zob. A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 390 Kodeksu cywilnego, stan prawny: 19.09.2011 r., System Informacji Prawnej LEX, teza 24. Innymi słowy zakres obowiązku odszkodowawczego ograniczony został przez ustawodawcę do naprawienia szkody poniesionej przez to, że strona liczyła na zawarcie umowy oczekiwanej. Powszechnie w doktrynie i orzecznictwie uznaje się, że chodzi o odszkodowanie w granicach ujemnego interesu umownego. Celem ustalenia rozmiaru szkody porównuje się stan majątku poszkodowanego, powstały na skutek podjęcia procesu kontraktowania, z hipotetycznym stanem jego majątku, jaki istniałby, gdyby poszkodowany - nie licząc na zawarcie umowy oczekiwanej - w ogóle nie podjął żadnych działań prowadzących do jej zawarcia (nie wdał się w proces kontraktowania z drugą stroną). Jednak odszkodowanie nie obejmuje uszczerbków poniesionych wskutek działań, które oznaczałyby wykonywanie umowy oczekiwanej, ani korzyści nieosiągniętych wobec jej niewykonania. Uważa się, że zobowiązany powinien zwrócić uprawnionemu koszty zawarcia i przygotowania umowy oczekiwanej, w tym koszty przeprowadzenia rokowań, składania ofert, przejazdów, opłaty notarialne i fiskalne, jeżeli konieczność poniesienia tych ostatnich wynikała z obowiązujących przepisów. Szkoda obejmuje także wydatki związane z własnym świadczeniem, a więc poniesione w celu zawarcia umowy oczekiwanej i pozostające w normalnym związku przyczynowym z przekonaniem, że dojdzie do zawarcia umowy oczekiwanej. Odszkodowanie w ramach ujemnego interesu umowy obejmuje także utracone korzyści (*lucrum cessans*). Należy jednak podkreślić, że na poszkodowanym spoczywa dowód ich utraty (pewność lub bardzo duże prawdopodobieństwo osiągnięcia) oraz muszą one pozostawać w normalnym związku przyczynowym z podjęciem procesu kontraktowania przez strony. Chodzi na przykład o zarobek nieosiągnięty podczas prowadzenia negocjacji - zob. A. Olejniczak, Komentarz do art. 390 Kodeksu cywilnego, stan prawny: 1.05.2010, System Informacji Prawnej LEX, teza 7.

W przedmiotowej sprawie Sąd przyjął, że istotnie wnioskodawca nie przyjął oferty pracy w (...)wskutek tymczasowego aresztowania. Jednakże biorąc pod uwagę wyżej zaprezentowany pogląd, z tego tytułu wnioskodawca mógłby żądać jedynie odszkodowania w ramach ujemnego interesu umownego, a więc za koszty dojazdów, spotkań z przedstawicielami drugiej strony, czy zarobku utraconego wskutek prowadzenia negocjacji. W zakres odszkodowania nie wchodziłaby natomiast spodziewana korzyść wnioskodawcy związana z wykonaniem umowy zatrudnienia, w łącznej kwocie 19.200 zł. Jednakże wnioskodawca w żaden sposób nie wykazał szkody w ramach ujemnego interesu umownego, co skutkowało oddaleniem wniosku o odszkodowanie w tym zakresie.

Następnie wypada odnieść się do roszczenia wnioskodawcy w zakresie utraconego wynagrodzenia z pracą na rzecz firmy (...) jako lakiernik samochodów marki V.. Sąd podzielił przy tym stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14.03.2013 r., sygn. akt II AKa 65/13, LEX nr 1293709, że „situacje zaistniałe po odzyskaniu wolności po niewątpliwie niesłusznym jej pozbawieniu mogą mieć wpływ na wysokość zasądzonego roszczenia tylko wówczas, gdy mają bezpośredni związek z pozbawieniem wolności, nie zaś z toczącym się postępowaniem czy charakterem stawianego zarzutu, nawet jeżeli postępowanie karne zakończone zostanie wyrokiem

uniewinniającym.” Należało mieć na uwadze, że ww. ofertę pracy wnioskodawca otrzymał w dniu 1.09.2011 r., a więc już po zakończeniu stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania. Ponadto bezpośrednio z zeznań M. L. wynika, iż wnioskodawca odrzucił przedmiotową ofertę z powodu stosowania wobec niego dozoru Policji, a nie tymczasowego aresztowania. Zatem zarówno z zestawienia dat: zakończenia stosowania tymczasowego aresztowania w dniu 5.07.2011 r. oraz odrzucenia oferty w dniu 1.09.2011 r. oraz z zeznań świadka L. wynika brak związku przyczynowego pomiędzy zastosowaniem tymczasowego aresztowania, a odrzuceniem ww. oferty. Niewykluczone, że odrzucenie ww. oferty przez wnioskodawcę spowodowane było stosowaniem wobec niego dozoru, jednak związek ten pozostaje zasadniczo poza kognicją niniejszego Sądu, procedującego na podstawie rozdziału 58 k.p.k., który reguluje jedynie kwestię rekompensaty za szkody powstałe w wyniku niesłusznego pozbawienia wolności, nie zaś wskutek stosowania tzw. wolnościowych środków zapobiegawczych. Wobec czego roszczenie wnioskodawcy w tym zakresie podlegało oddaleniu.

Odnosząc się do twierdzeń wnioskodawcy o obniżeniu reputacji i możliwości zarobkowych u potencjalnych pracodawców stwierdzić należy, że Sąd uznał je za prawdziwe, jednakże twierdzenia te są na tyle niekonkretne, że nie wpłynęły na wysokość kwoty zasądzonej wobec wnioskodawcy z tytułu odszkodowania. W szczególności wnioskodawca nie wskazał nawet wysokości szkody jaką z tego tytułu poniósł. Powyższa okoliczność miała natomiast znaczenie dla wysokości zasądzzonego zadośćuczynienia.

Następnie wypada odnieść się do roszczenia wnioskodawcy o szkodę powstałą w wyniku sprzedaży samochodu marki A. w dniu 1.10.2010 r. zł za kwotę 31.000 zł. Należy zwrócić uwagę, że pojazd ten wnioskodawca sprzedał przed zastosowaniem wobec niego tymczasowego aresztowania, zatem sama sprzedaż tego pojazdu nie pozostaje w jakimkolwiek związku z izolacją penitencjarną wnioskodawcy. Natomiast odnośnie stwierdzenia wnioskodawcy, iż kwota uzyskana ze sprzedaży została przeznaczona na bieżące potrzeby wnioskodawcy, gdyż pozostawał on bez pracy, to po pierwsze wnioskodawca nie wykazał na co konkretnie wydał tą kwotę, po drugie zaś trudno uznać fakt długotrwałego pozostawania wnioskodawcy bez pracy za związany ze stosowaniem tymczasowego aresztowania, skoro jak ustalono już w dniu 1.09.2011 r. miał on przedstawioną ofertę pracy, z której nie skorzystał - jak wskazano - z powodu stosowania wobec niego dozoru, a nie tymczasowego aresztowania. Wobec czego roszczenie wnioskodawcy w tym zakresie podlegało oddaleniu.

Należy również odnieść się do kwestii wynagrodzenia obrońców W. D.i S. R.. Zgodnie z art. 626 § 1 k.p.k. w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie karnej sąd określa, kto, w jakiej części i zakresie ponosi koszty procesu. Natomiast § 2 wskazuje, że jeżeli w orzeczeniu wymienionym w § 1 nie zamieszczono rozstrzygnięcia o kosztach, jak również gdy zachodzi konieczność dodatkowego ustalenia ich wysokości lub rozstrzygnięcia o kosztach postępowania wykonawczego, orzeczenie w tym przedmiocie wydaje odpowiednio sąd pierwszej instancji lub sąd odwoławczy. Z kolei w myśl art. 632 pkt 2 w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania koszty procesu ponosi Skarb Państwa z określonymi w tym przepisie wyjątkami. Nie ulega więc wątpliwości, że właściwy o orzekaniu w przedmiocie kosztów postępowania karnego, w tym uzasadnionych wydatków związanych z obroną jest sąd pierwszej instancji lub sąd odwoławczy przed którym toczyło się to postępowanie karne, w zależności od tego, jakie orzeczenie ma zostać uzupełnione. Sąd odwoławczy może również uzupełnić orzeczenie pierwszoinstancyjne, rozpoznając środek odwoławczy - zob. S. Steinborn, Komentarz aktualizowany do art. 626 Kodeksu postępowania karnego, stan prawny na 31.12.2013 r., LEX. Z powyższego wynika, że postępowanie prowadzone na podstawie rozdziału 58 k.p.k. nie jest właściwe dla rozstrzygnięcia w tym zakresie. Wobec czego roszczenie wnioskodawcy w tym zakresie podlegało oddaleniu.

Następnie wskazać należy, że przyjmuje się w judykaturze i literaturze, że fakt zaistnienia szkody na osobie oraz wysokość odszkodowania w tym zakresie ustala się stosując drogą analogii ustawę z dnia 30 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2009 r Nr 167, poz. 1322 j.t. ze zm.) Zgodnie z treścią art. 11 ust. 1 ww. ustawy, stosowanego w drodze analogii, niewątpliwie niesłusznie tymczasowo aresztowanemu, który na skutek zastosowania wobec niego tego izolacyjnego środka zapobiegawczego doznał uszczerbku na zdrowiu, przysługuje jednorazowe odszkodowanie. W oparciu z kolei o upoważnienie ustawowe z art. 11 ust. 5 cytowanej ustawy Minister Pracy i Polityki Społecznej wydał rozporządzenie z dnia 18 grudnia 2002r. w

sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (Dz.U. z 2013 r. poz. 954 j.t.). Rozporządzeniem tym określono procentowy sposób ustalania wielkości uszczerbku na zdrowiu - Załącznik „Ocena procentowa stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu”.

Biegły lekarz psychiatra powołany w niniejszej sprawie rozpoznał u wnioskodawcy uszczerbek na zdrowiu pozostający w bezpośrednim związku przyczynowym z pobytem wnioskodawcy w izolacji penitencjarnej w wysokości poniżej 5 %. Zgodnie z przywołanym ww. Załącznikiem „Ocena procentowa stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu”; Część A „Uszkodzenia głowy; pkt. 10a uszczerbek poniżej 5% nie podlega odszkodowaniu na podstawie ww. ustawy. Należy jednak zwrócić uwagę, że uszczerbek ten miał znaczenie dla wysokości zadośćuczynienia zasądzonego na rzecz wnioskodawcy, co zostało omówione poniżej.

Następnie wypada wskazać, że dla interpretacji pojęcia „zadośćuczynienie”, o jakim mowa w art. 552 § 4 k.p.k. zastosowanie znajdują przepisy kodeksu cywilnego, w szczególności zaś art. 445 § 2 k.c., z którego wynika, że zadośćuczynienie musi być odpowiednie. Ustalenie jego wysokości należy zatem do sfery dyskrecjonalnej władzy sędziego. Jest tak dlatego, że ocena doznaney krzywdy z powodu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania jest trudna do skonkretyzowania w postaci kwoty pieniężnej. Ustalenie skali doznaney krzywdy wymaga rzetelnego rozważenia całokształtu okoliczności dotyczących czasu trwania izolacji, sytuacji rodzinnej, stanu zdrowia, wieku, skutków w sferze psychiki, utraty autorytetu w środowisku i szeregu innych okoliczności na podstawie których jest możliwe zakreślenie granic odczucia krzywdy przez wnioskodawcę. Przy ustalaniu przez sądy wysokości zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną niesłusznym pozbawieniem wolności, w tym za tymczasowe aresztowanie, należy brać pod uwagę wszystkie ustalone w sprawie okoliczności rzutujące na określenie rozmiaru krzywdy. Ponadto należy mieć na względzie również te ustalone okoliczności, które wiążą się z aktualną sytuacją dochodzącego zadośćuczynienia i wskazują, że niesłuszne pozbawienie go wolności oddziałuje wyraźnie na jego status społeczny i zawodowy, gdyż stanowi to element pokrzywdzenia go stosowaniem niesłusznego tymczasowego aresztowania. Zatem o rażącym naruszeniu zasad ustalenia odpowiedniego zadośćuczynienia mogłoby świadczyć przyznanie zadośćuczynienia symbolicznego, zamiast stanowiącego rekompensatę doznaney krzywdy, bądź też kwoty wygórowanej, prowadzącej do nieuzasadnionego wzbogacenia się tą drogą (zob. wyrok SA w Poznaniu z dnia 13.09.2012 r., II AKa 174/12).

Odnosząc powyższe rozważania prawne do stanu faktycznego niniejszej sprawy należało uznać, że kwota 20.000 zł za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od dnia 9.06.2011 r. do dnia 5.07.2011 r. spełnia ww. kryteria i stanowi adekwatną rekompensatę za krzywdy, których doznał wnioskodawca w związku z pozostawaniem w izolacji penitencjarnej. W przedmiotowej sprawie na wysokość zadośćuczynienia, przekraczającego kilkakrotnie wymiar zadośćuczynienia zasądzanego w sprawach tego rodzaju, miał przede wszystkim fakt, iż wnioskodawca nie był uprzednio karany sędownie za przestępstwa. Sprawa tymczasowego aresztowania wnioskodawcy pogorszyła opinię o nim w najbliższym otoczeniu i wśród potencjalnych pracodawców. Izolacja penitencjarna wnioskodawcy była dla niego sytuacją nową, do której trudno mu było się zaadaptować, co powodowało jego wiktymizację przez współosadzonych oraz funkcjonariuszy Służby Więziennej. Przyczyniło się to do cierpienia psychicznego wnioskodawcy, co spowodowało długotrwały uszczerbek na jego zdrowiu psychicznym co zostało potwierdzone opinią biegłego lekarza psychiatry – W. C..

Reasumując odszkodowanie w kwocie 1.125 zł oraz zadośćuczynienie w kwocie 20.000 zł to odpowiednia rekompensata za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy w okresie 9.06.2011 r.-5.07.2011 r.

Wobec tego Sąd orzekł jak w pkt 1 i 2 wyroku.

Na podstawie art. 554 § 2 k.p.k. kosztami postępowania należało obciążyć Skarb Państwa, wobec czego Sąd orzekł jak w pkt 3 wyroku.

SSO Tomasz Borowczak SSO Paweł Spaleniak SSO Dorota Biernikowicz